

BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ NGHỆ THUẬT CHÈO TRONG THỜI ĐẠI SỐ

BÙI THỊ HIỀN*

Tóm tắt: Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số, Chèo đang phải đối mặt với không ít thách thức, đặc biệt là vấn đề tiếp cận với khán giả hiện đại. Một số dự án của các bạn trẻ như “Neo Chèo”, “Chèo 48H - Tôi chèo về quê hương”, nhóm Đông Kinh Cổ Nhạc hay trên các kênh của sinh viên, giảng viên Trường Đại học Sân khấu - Điện ảnh Hà Nội đã kết nối khán giả trẻ với nghệ thuật Chèo, đồng thời góp phần giữ gìn, bảo tồn và phát huy nghệ thuật Chèo bằng các ứng dụng công nghệ số. Từ kinh nghiệm đào tạo, biểu diễn nghệ thuật Chèo, tác giả bài viết đã đưa ra một số đóng góp cụ thể nhằm đưa Chèo đến gần hơn với khán giả hiện đại. Thông qua nền tảng số, nghệ thuật Chèo có thể bước tiếp trên hành trình hội nhập, vừa giữ gìn bản sắc dân tộc, vừa tỏa sáng trong đời sống đương đại.

Từ khóa: Chèo, công nghệ số, “Neo Chèo”, “Chèo 48H – Tôi chèo về quê hương”, Đông Kinh Cổ Nhạc.

Abstract: In the age of globalization and digital technology, Cheo is facing many challenges, especially in its accessibility to modern audiences. Some projects of young people such as "Neo Cheo", "48hrs Cheo - I row back to my homeland", the Tonkin Classical Music group, or the channels of students and lecturers at the Hanoi Academy of Theater and Cinema have connected young audiences with Cheo, while also contributing to the preservation and promotion of this traditional art by digital applications. From her own experience in performing and teaching Cheo, the author has made specific suggestions to make Cheo more accessible to modern audiences. Through digital platforms, Cheo can integrate into modern life while maintaining the traditional characteristics.

Keywords: Cheo, digital technology, “Neo Chèo”, “48Hrs Chèo – I row back to my homeland”, Tonkin Classical Music

Trong kho tàng nghệ thuật truyền thống Việt Nam, Chèo là một trong những loại hình sân khấu dân gian, gắn chặt với đời sống tinh thần của người dân đồng bằng Bắc Bộ. Với lối kể chuyện bằng ca hát, múa và diễn xuất, Chèo không chỉ phản ánh hiện thực xã hội mà

còn gửi gắm những giá trị nhân văn sâu sắc, thể hiện tâm hồn, tính cách người Việt, chân thật, hóm hỉnh, yêu đời và trọng nghĩa tình. Tuy nhiên trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số, Chèo đang phải đối mặt với không ít thách thức, khán giả

trẻ ngày nay không mấy mặn mà với loại hình nghệ thuật truyền thống này, sức hút của họ là các hình thức giải trí hiện đại như phim ảnh, âm nhạc trực tuyến hay mạng xã hội. Nhiều nhà hát Chèo địa phương hoạt động cầm chừng, nghệ sĩ khó khăn trong việc tìm kiếm khán giả, thậm chí có nơi phải ngừng biểu diễn vì thiếu kinh phí và nhân lực kế cận. Những năm gần đây, khi các nhà hát sát nhập làm một, thì hoạt động của các nghệ sĩ chèo càng gặp nhiều khó khăn hơn, đặc biệt là đội ngũ kế cận thiếu hụt nghiêm trọng. Trước tình trạng đó việc bảo tồn và phát huy giá trị nghệ thuật Chèo trong thời đại số là một nhiệm vụ cần thiết đòi hỏi sự chung tay của cả cộng đồng, đặc biệt là các cơ quan văn hóa, nghệ sĩ và giới trẻ.

Một trong những hướng đi hiệu quả là ứng dụng công nghệ số để đưa Chèo đến gần với khán giả hiện đại, giúp người xem ở khắp nơi có thể thưởng thức mà không bị giới hạn bởi không gian. Một số các dự án gần đây của các bạn trẻ đã tích cực ứng dụng công nghệ số để truyền bá nghệ thuật Chèo như: “Neo Chèo”, “Chèo 48H – Tôi chèo về quê hương” hay nhóm *Đông Kinh Cổ Nhạc*.

Hình ảnh đại diện trên trang Facebook của nhóm “Neo Chèo”

Dự án “Neo Chèo” có thể được xem như một hiện tượng văn hóa – nghệ thuật đáng chú ý trong tiến trình trẻ hóa và tái ngữ cảnh hóa nghệ thuật Chèo. Ban tổ chức dự án gồm các

sinh viên tại Trường Đại học FPT Hà Nội nhằm lan tỏa nghệ thuật Chèo tới giới trẻ; nghiên cứu truyền thông số cho nghệ thuật Chèo; kết nối cộng đồng nghệ sĩ – khán giả trẻ. Nhóm này không trực tiếp sản xuất vở diễn mà đóng vai trò giải mã ngôn ngữ Chèo cho khán giả trẻ; tạo diễn đàn tiếp nhận (triển lãm, buổi chia sẻ kỹ năng hay trải nghiệm thực tế (workshop), chương trình trò chuyện, nội dung số), thiết lập không gian trải nghiệm ngoài nhà hát; diễn giải tích trò, nhân vật, phục trang qua hình ảnh, đồ họa thông tin (infographic), video; kết hợp yếu tố văn hoá đại chúng (pop culture) với chất liệu Chèo. Đây chính là hình thức tái ký hiệu hóa sân khấu, trong đó hệ thống ký hiệu không bị thay thế mà được diễn giải lại trong ngữ cảnh mới, góp phần mở rộng tầng nghĩa tiếp nhận, tạo điều kiện cho quá trình “dịch văn hóa sân khấu”. Việc chuyển đổi từ ký hiệu sân khấu sang ký hiệu truyền thông số là một xu hướng phổ biến của sân khấu hậu hiện đại.

Cũng nhằm kết nối khán giả trẻ với nghệ thuật Chèo và các loại hình nghệ thuật truyền thống khác như xẩm, quan họ, chầu văn, dự án “Chèo 48H – Tôi chèo về quê hương” được

đánh giá là một trong những dự án mẫu mực về *giới trẻ gìn giữ và phát huy nghệ thuật truyền thống*. Đây là một dự án phi lợi nhuận được thành lập bởi nhóm bạn trẻ (đa phần là sinh viên) tại Hà Nội từ năm 2014. Tên gọi “48H” xuất phát từ cách tổ chức lớp học ban đầu — *người tham gia dành 48 giờ trải nghiệm (khoảng 16 buổi học x 3 giờ)* để được tiếp xúc cơ bản với chèo dân gian trong môi trường học

không chuyên do các nghệ sĩ, nghệ nhân hướng dẫn cơ bản về Chèo và các nghệ thuật dân gian liên quan. Các khóa học không chỉ gồm hát chèo, mà còn tiếp cận nhạc cụ, trang phục,

Các thành viên trong Ban tổ chức dự án “Neo Chèo”

vũ đạo Chèo và kiến thức văn hóa cổ truyền. Ngoài ra, nhóm còn tổ chức một số buổi chia sẻ kỹ năng hay trải nghiệm thực tế, buổi diễn diễn và chương trình trải nghiệm các loại hình nghệ thuật truyền thống khác như Xẩm, Quan họ, Châu văn tạo nên một cộng đồng yêu văn hoá cổ truyền rộng khắp và bền vững.

Các thành viên trong Ban tổ chức dự án “Chèo 48H - Tôi chèo về quê hương”

Dự án “Chèo 48H – Tôi chèo về quê hương” đã lan tỏa tình yêu nghệ thuật truyền thống với công chúng trẻ vốn quen với âm nhạc hiện đại, giúp thế hệ trẻ hiểu, cảm nhận và trân trọng di sản nghệ thuật dân gian. Hoạt động hấp dẫn của dự án này là giúp người trẻ tiếp cận, trải nghiệm và thực hành các bộ môn nghệ thuật như Chèo, xẩm, châu văn, quan họ trong các lớp học, chia

sẻ kỹ năng, trải nghiệm thực tế. Qua nhiều năm triển khai, dự án đã tổ chức trên 20 khóa học nghệ thuật truyền thống, hơn 60 chương trình trải nghiệm sáng tạo, và thu hút sự tham gia của hơn 400.000 học viên và khán giả trong nước và quốc tế. Từ năm 2014 đến nay, dự án đã trở thành một trong những hoạt động được nhắc tới nhiều nhất trong cộng đồng yêu nghệ thuật truyền thống ở Việt Nam.

Ngoài hai nhóm “Neo Chèo” và “Chèo 48H”, *Đông Kinh Cổ Nhạc* cũng là một nhóm hoạt động rất hiệu quả khi kết nối thế hệ trẻ với di sản âm nhạc truyền thống thông qua các chương trình mang tính giáo dục và giải trí. *Đông Kinh Cổ Nhạc* là một nhóm âm nhạc truyền thống Việt Nam chuyên biểu diễn và bảo tồn các giá trị cổ nhạc vốn có ở Việt Nam

— bao gồm ca trù, hát xẩm, hát chèo, châu văn cùng các thể loại nhạc cổ khác. Nhóm được thành lập khoảng năm 2014 bởi những nghệ sĩ, nghệ nhân tâm huyết với âm nhạc cổ truyền. Điểm biểu diễn chính của nhóm *Đông Kinh Cổ Nhạc* là Trung tâm giao lưu văn hóa tại 50 Đào Duy Từ, Hà Nội— nơi du khách và người yêu âm nhạc có thể tham gia các đêm diễn nhạc cổ miễn phí hoặc nếu có bán vé thì cũng ở mức giá phải chăng.

Nhóm được xem là “đặc sản văn hóa” của khu phố cổ Hà Nội đối với người yêu âm nhạc truyền thống. Hoạt động biểu diễn của nhóm *Đông Kinh Cổ Nhạc* chủ yếu là: Hát một, sử dụng nhạc cụ thuần Việt như đàn bầu, đàn đáy, sáo, trống, v.v... thường không dùng âm thanh khuếch đại để giữ nguyên tính truyền thống. Phối hợp với nghệ sĩ và nhà nghiên cứu để thử nghiệm những cách trình bày mới như

Một buổi học múa quạt trong trích đoạn Chèo “Xúy Vân giả dại” do nhóm “Chèo 48H – Tôi chèo về quê hương” tổ chức. Ảnh: Xuân Long.

kết hợp thơ ca, thiền, hoặc nhạc đương đại để tạo cảm hứng mới cho khán giả trẻ. Phong cách trình diễn của nhóm tạo sự gần gũi, đôi khi kết hợp nói chuyện, giao lưu với khán giả trong không gian văn hóa. Có thể nói các hoạt động của nhóm *Đông Kinh Cổ Nhạc* đã góp phần giữ gìn, trình diễn và giới thiệu các di sản âm nhạc cổ truyền Việt Nam trong các không gian gần gũi với công chúng, đặc biệt là nhạc cổ một mực, đồng thời mở ra nhiều cách tiếp cận mới với công chúng hiện đại.

Một buổi biểu diễn Chèo của nhóm Đông Kinh Cổ Nhạc tại 50 Đào Duy Từ, Hà Nội

Ở môi trường đào tạo nghệ, các sinh viên và giảng viên ngành Diễn viên chèo tại Trường Đại học Sân khấu - Điện ảnh Hà Nội cũng có những hoạt động nỗ lực nhằm quảng bá nghệ thuật Chèo lên các nền tảng số. Trên trang YouTube, Facebook, TikTok cá nhân, các giảng viên và sinh viên thường đăng những buổi học bổ ích, hoặc video trích đoạn biểu diễn làm tài liệu tham khảo học tập và quảng bá nghệ thuật Chèo. Tính từ tháng 8 năm 2025 đến nay đã có đến gần

100 bài biểu diễn được đăng tải trên các kênh nền tảng số.

Từ những ví dụ trên, ta thấy việc ứng dụng công nghệ số là một chiến lược rất tiềm năng để bảo tồn và phát triển nghệ thuật Chèo trong thời đại mới. Khuyến khích sự sáng tạo và tiếp nối, không chỉ tiếp nhận nguyên bản mà còn định hình cách thức biểu diễn, lan tỏa phù hợp với thời đại.

Từ kinh nghiệm đào tạo, biểu diễn nghệ thuật Chèo, sau đây tôi xin đóng góp một số ý kiến cụ thể để đưa Chèo đến gần hơn với khán giả hiện đại thông qua nền tảng số:

- Truyền hình trực tiếp (Livestream)
- YouTube, Facebook, TikTok là những nền tảng lý tưởng để phát sóng trực tiếp các buổi biểu diễn Chèo.
- Tổ chức các buổi diễn định kỳ, kết hợp giao lưu trực tuyến với nghệ sĩ để tăng tương tác.
- Số hóa tài liệu chèo từ kịch bản, âm nhạc, trang phục đến ghi hình các vở diễn kinh điển. Công việc này không chỉ góp phần lưu giữ di sản mà còn là nguồn tài nguyên quý giá cho nghiên cứu và giảng dạy.

Sinh viên Lớp Diễn viên chèo K43, Trường Đại học Sân khấu - Điện ảnh Hà Nội biểu diễn trích đoạn *Tuần Ty* - Đào Hué.

- Thiết lập các dự án sáng tạo kết hợp giữa Chèo và nghệ thuật đương đại hoặc kết hợp Chèo với nhạc điện tử, nhạc cổ điển, lấy nhạc cổ điển và nhạc điện tử làm nền cho nhạc truyền thống, nhằm tạo nên những sản phẩm vừa mới mẻ vừa giữ được hồn cốt truyền thống. Đây là một trong những cách để Chèo sống trong lòng thế hệ trẻ, không chỉ như một di sản quá khứ, mà là một loại hình nghệ thuật vẫn đang phát triển, thích ứng và sáng tạo không ngừng.

- Bồi dưỡng tình yêu và ý thức giữ gìn nghệ thuật dân tộc trong mỗi người Việt, đặc biệt là lớp trẻ. Thế hệ trẻ vừa là người kế thừa, vừa là những người tiếp nối truyền thống, đưa nghệ thuật dân tộc vào đời sống hiện đại. Họ có khả năng sáng tạo và đổi mới. Khi hiểu và yêu nghệ thuật dân tộc, lớp trẻ có thể làm mới nó một cách sáng tạo mà vẫn giữ được hồn cốt. Họ cũng dễ bị ảnh hưởng bởi văn hóa ngoại lai. Vì vậy, việc bồi dưỡng tình yêu với

nghệ thuật dân tộc giúp tạo tạo pháo đài trước sự thâm nhập của các trào lưu không phù hợp.

Để bồi dưỡng tình yêu nghệ thuật dân tộc, một trong những cách hiệu quả nhất đó là đưa nghệ thuật dân tộc vào chương trình học từ sớm. Tổ chức hoạt động trải nghiệm: Các lễ hội, các buổi chia sẻ kỹ năng hay trải nghiệm thực tế, các lớp học dân ca, chèo, tuồng... giúp học sinh tiếp xúc trực tiếp với nghệ thuật truyền thống. Ứng dụng công nghệ: Dùng mạng xã hội, video, podcast để lan tỏa giá trị nghệ thuật dân tộc theo cách gần gũi với giới trẻ. Khuyến khích sáng tạo: Cho phép lớp trẻ “chơi” với nghệ thuật dân tộc — phối lại (remix), kết hợp với hiện đại, miễn là giữ được tinh thần cốt lõi. Thực tế đã có nhiều nhóm bạn trẻ thực hiện các dự án truyền cảm hứng như: Các nhóm bạn trẻ phục dựng áo dài xưa, cải biên dân ca thành nhạc hiện đại, dự án như “Đông Kinh Nghĩa Thục” hay “Vietnam Centre”, “Khoảnh khắc vĩnh cửu”... đã đưa văn

hóa Việt ra thế giới qua thiết kế và truyền thông. Một số nhóm nghệ sĩ trẻ như đạo diễn Nguyễn Quốc Hoàng Anh, chương trình anh trai “Say Hi”, v.v... thì lồng ghép giữa âm nhạc cổ điển và âm nhạc truyền thống một cách hài hòa được khán giả đón chờ nồng nhiệt.

Có thể nói trong thời đại số, Chèo không hề mất đi mà đang đứng trước cơ hội để tái sinh

manh mẽ, bằng sự sáng tạo nỗ lực của nghệ sĩ, sự ủng hộ của công chúng và sức mạnh của công nghệ, nghệ thuật Chèo hoàn toàn có thể bước tiếp trên hành trình hội nhập, vừa giữ gìn bản sắc dân tộc vừa tỏa sáng trong đời sống đương đại.

**Thạc sĩ, Giảng viên khoa Kịch hát dân tộc, Trường Đại học Sân khấu – Điện ảnh Hà Nội*

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Cao Hương (2025), *Gen Z tiếp lửa cho nghệ thuật chèo truyền thống*, <https://nhandan.vn/gen-z-tiep-lua-cho-nghe-thuat-cheo-truyen-thong-post912419.html>.
2. Thùy Dương, Châu Giang, Bảo Nhi (2024), *Đông Kinh Cổ Nhạc – Gìn giữ và phát huy nền nhạc cổ kinh kỳ*, <https://chinhsachcuocsong.vn/vn/dong-kinh-co-nhac-gin-giu-va-phat-huy-nen-nhac-co-kinh-ky/49604.html>.
3. Bình Nguyên (2024), “Chèo 48H” – Khi người trẻ dựng sân chơi nghệ thuật cổ truyền, <https://nhandan.vn/cheo-48h-khi-nguoi-tre-dung-san-choi-nghe-thuat-co-truyen-post854370.html>.
4. Viện Sân khấu (1995), *Thực trạng Chèo hôm nay*, NXB. Sân khấu.
5. Ngô Thảo (2000), *Mấy vấn đề của sân khấu trong cơ chế thị trường*, NXB. Sân khấu.

*Ngày nhận được bài: 24/02/2026; Ngày nhận xét, phản biện: 02/3/2026;
Ngày chấp nhận đăng: 06/3/2026; Ngày đăng: 25/3/2026*